

Vesa Kallio kesk ym.

Kirjallinen kysymys sähköverkkoyhtiöiden toimintamahdollisuuksien tasapuolisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Sähköverkon kapasiteetin lisäys ja olosuhteiden parantaminen puhtaan siirtymän hankkeiden edistämiseksi vaatii merkittäviä panostuksia alueellisilta verkkoyhtiöiltä. Sähkömarkkinalaki edellyttää, että koko sähköverkko täyttää toimitusvarmuudelle asetetut kriteerit viimeistään vuonna 2036. Tämä tarkoittaa, että yhdelläkään asiakkaista ei saa esiintyä myrskyn, tuulen tai lumikuorman seurauksena asemakaava-alueella yli 6 tunnin ja haja-asutusalueella yli 36 tunnin keskeytyksiä sähkönjakelussa.

Laki ja valvontamalli asettavat eri puolilla maata toimivat sähköverkkoyhtiöt eriarvoiseen asemaan erityisesti kustannusten osalta. Kustannuspainetta voitaisiin helpottaa jatkamalla säävarman verkon tavoiteaikataulua ja keventämällä vaatimuksia sähkökatkojen kestosta. Tämä vähentäisi jo ennestään korkeiden asiakashintojen korotuspaineita ja yhtiöiden velkaantumista.

Itäisessä Suomessa toimivat sähköverkkoyhtiöt Järvi-Suomen Energia, Kymenlaakson Sähköverkko, PKS Sähkönsiirto ja Savon Voima Verkko tekevät yhteistyötä R4-nimen alla. R4-yhtiöillä on kymmenesosa Suomen asiakkaista, mutta lähes neljäsosa sähköverkosta.

R4 verkkoyhtiöiden toiminnan kannalta oleellisia tekijöitä niiden toiminnan ja sitä kautta sähkönjakelun turvaamiseksi ovat seuraavat:

1. Sähkön jakeluverkkojen ennakoiden investointien mahdollistaminen, jotta Suomi voi kasvaa ja puhdas siirtymä toteutua.
2. Lakien ja viranomaisvalvonnan tasapuolisuus eri verkkoyhtiöiden välillä.
3. Riittävästi aikaa säävarman verkon rakentamiseen, nykyinen aikataulu vuoteen 2036 on tiukka. Määräajan siirto vähentäisi painetta nostaa siirtohintoja ja mahdollistaisi investoinnit puhtaan siirtymän edistämiseen ja elinvoiman kasvattamiseen erityisesti itäisessä Suomessa. Lisääjän myöntäminen olisi kustannusneutraali toimenpide yhteiskunnalle ja vähentäisi siirtoyhtiöiden riskiä ylivelkaantua.
4. Harvaan asuttujen alueiden sähkökatkojen kestovaatimuksen tarkastelu.

Kirjallinen kysymys KK 328/2025 vp

5. Alijäämän kumulatiivisen hyödyntämisen mahdollistaminen. Lisääajan myöntäminen mahdollistaisi pidemmän näkymän verkkoyhtiöiden rahoituksen järjestämiseen ja mahdollistaisi tasaisemman siirtohinnoittelun. Nykyinen malli mahdollistaa neljän vuoden aikana siirtohintojen nostamisen verkkoihin investoitaessa ja seuraavassa neljän vuoden jaksossa ylituotot johtaisivat hintojen laskemiseen.

6. Huoltovarmuuden vahvistamisen ja poikkeusoloihin varautumisen huomioiminen viranomaisvalvonnassa.

Verkkoyhtiöiden näkökulmasta on tärkeää varmistaa etukäteen tehtävät investoinnit sähköverkkoihin, jotta ne voivat tukea Suomen talouskasvua ja siirtymistä puhtaampiin energialähteisiin. Tämä on keskeistä myös huoltovarmuuden ja poikkeusoloihin varautumisen kannalta.

Viranomaisvalvonnassa tulisi huomioida nykyistä voimakkaammin huoltovarmuuden vahvistaminen ja poikkeusoloihin varautuminen, jotta sähköverkko olisi kestävämpi ja luotettavampi. Varautuminen mahdollistaa verkon toiminnan ja asiakkaiden palvelukyvyn myös silloin, jos Itämeren kautta tapahtuva materiaalien tuonti häiriintyy. Nykyisessä valvontamallissa varautumiseen tarkoitettuja varastoja ei huomioida lainkaan, vaikka varastot sitovat suuria pääomia, mitkä ovat pois esimerkiksi puhtaan siirtymän investoinneista.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millä toimenpiteillä hallitus aikoo varmistaa sähkön jakeluverkkojen ennakoidut investoinnit myös itäisessä Suomessa, jotta Suomi voi kasvaa ja puhdas siirtymä toteutuu koko Suomessa,

millä toimenpiteillä hallitus pyrkii takaamaan lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan tasapuolisuuden eri osissa maata toimivien verkkoyhtiöiden ja sitä kautta niiden asiakkaiden välillä,

onko hallituksella valmiuksia arvioida säävarman verkon rakentamisen lisäaikaa vuodesta 2036 esimerkiksi vuoteen 2044,

millä toimenpiteillä hallitus aikoo edistää alijäämän kumulatiivista hyödyntämistä, ja

miten hallitus aikoo vahvistaa huoltovarmuuden ja poikkeusoloihin varautumisen huomioimista viranomaisvalvonnassa?

Helsingissä 7.10.2025

Vesa Kallio kesk
Mauri Kontu kesk